
⁴³ J.C. Schultz Jacobi, *Geschiedenis der Gemeente te Kuilenburg, met insluiting der filiaalgemeenten te Thiel en Leerdam*, in: *Bijdragen tot de geschiedenis der Evang.-Luthersche Kerk in de Nederlanden*, II, 1840, 164-165; *Hoe het Lutherde*, dl I, 171, 175.

⁴⁴ *Overzicht 1819-1843*, 109.

⁴⁵ *Overzicht 1819-1843*, 109.

⁴⁶ *Overzicht 1819-1843*, 109-110.

en diende twee jaar later als kazerne voor ‘de jagers van generaal Clerens’. Filiaaldiensten, geleid door de predikant van de hoofdgemeente Culemborg, die al van tweemaal tot eenmaal per jaar waren gereduceerd, vielen geheel uit. Pas in 1834 werd er weer een lutherse dienst gehouden, en wel in de Grote of Sint Maartenskerk. Nadat de kapel was gerestaureerd werd deze zowel door de lutherse als de hervormde gemeente gebruikt. In 1835 werd De Meijere opgevolgd door de proponent C.F. Viehoff. In 1841 werd Tiel bij Koninklijk Besluit tot een zelfstandige gemeente verheven.⁴³

6. De invoering van permanente kerkvisitatie

Tijdens de synodevergadering in 1828 werden de reeds vermelde voorstellen van Decker Zimmerman en Nieuwenhuis artikelsgevijs besproken.

Ad [1.]. Men ging akkoord met het voorstel om de kerkvisitatie als vast instituut in de kerk op te nemen en deze toe te vertrouwen aan speciale commissies van inspectie. Men vond dit een logisch uitvloeisel van art. 47 van het Algemeen reglement, waarin immers de synodale commissie al was belast met het algemeen toezicht op de gemeenten, kerkenraden en predikanten.⁴⁴

Ad [2.]. Ook was men het eens met het beleid van de synodale commissie, die al direct proponenten naar verschillende filiaalgemeenten had gezonden en sprak tevens de wens uit om deze gang van zaken voort te zetten.⁴⁵

Ad [3.]. Het voorstel om de proponenten al meteen de bevoegdheid tot de bediening van de Doop te geven werd echter verworpen. Wel overhandigde de synode de synodale commissie ter nadere overweging een stuk, waarin werd geadviseerd enkelen van hen al direct te ordineren als predikant. De wijze waarop hun ‘literaire en verdere beschaving’ bevorderd diende te worden werd aan de synodale commissie overgelaten.

Ad [4.]. Verder stemde de synode in met het voorstel om proponenten bij hun examen een bedrag van f 25,- te laten betalen, ter gedeeltelijke dekking van de kosten van hun uitzending naar de diverse gemeenten en filiaalgemeenten.

Ad [5.]. Tenslotte was men zich bewust van de hoge kosten die verbonden waren aan een reguliere kerkvisitatie. Men achtte het echter verantwoord om deze te bestrijden uit het Fonds erediensdienst.⁴⁶

7. De visitatiereis van 1834

Het duurde nog geruime tijd voordat de permanente kerkvisitatie in werking trad. Bij de besprekingen hierover speelde het kostenaspect een grote rol, omdat het bezoeken van over het gehele land verspreide gemeenten en filiaalgemeenten een kostbare zaak